

1 Θεωρία

● ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ: ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ, ΤΕΛΙΚΕΣ

Αιτιολογικές προτάσεις: ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που:

- δείχνουν αιτία,
- εισάγονται με τους αιτιολογικούς συνδέσμους ή και με άλλες λέξεις και εκφράσεις (γιατί, επειδή, διότι, αφού, εφόσον, καθώς, καθόσον, και, μια και, που, μια που, σαν...που, σαν...να, σαν...πως, για να, ότι),
- έχουν άρνηση δεν.

π.χ. Ντύθηκα ζεστά γιατί είχε κρύο.

Τελικές προτάσεις: ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που:

- δείχνουν σκοπό,
- εισάγονται με τους τελικούς συνδέσμους (να, για να),
- έχουν άρνηση μη.

π.χ. Δούλεψε σκληρά για να πετύχει.

● ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΕΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΟΥΛΗΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

- ▶ Οι βουλητικές είναι ονοματικές προτάσεις που εισάγονται μόνο με το βουλητικό να (που δε μπορεί να αντικατασταθεί με το σύνδεσμο για να),
- ▶ οι τελικές είναι επιρρηματικές προτάσεις που εισάγονται κυρίως με το σύνδεσμο να, ο οποίος μπορεί να αντικατασταθεί με το για να.

ΟΜΩΝΥΜΑ - ΠΑΡΩΝΥΜΑ

Ομώνυμα ή ομόηχα λέγονται οι λέξεις που προφέρονται με τον ίδιο τρόπο, έχουν όμως διαφορετική σημασία.

π.χ. λύρα – λίρα, λυτός – λιτός

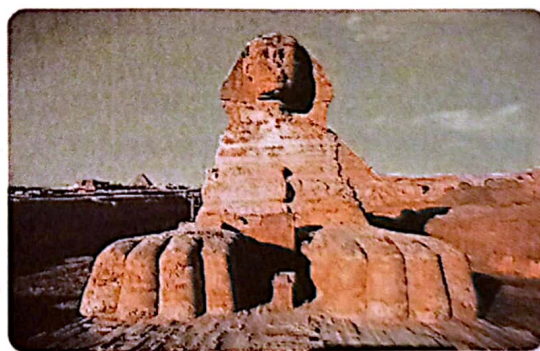
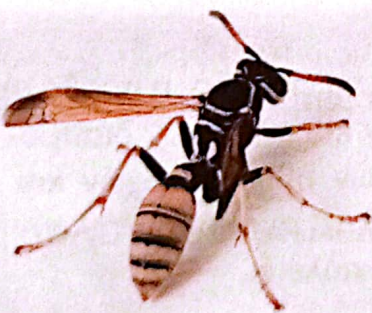

Αυστηρά ομώνυμα λέγονται οι λέξεις που ακούγονται και γράφονται κατά τον ίδιο τρόπο, δηλαδή ομόηχες και ομόγραφες και είναι σπάνιες στην ελληνική γλώσσα.

π.χ. κόμμα (σημείο στίξης) – κόμμα (πολιτικός σχηματισμός)

Παρώνυμα ονομάζονται οι λέξεις που έχουν περίπου όμοια προφορά και που μοιάζουν.

π.χ. πέραμα – πέρασμα, σφήκα – σφίγγα, πρότυπο – πρωτότυπο

Φωνολογικά παρώνυμα ονομάζουμε τα παρώνυμα που διαφοροποιούνται ελαφρά στην προφορά.

π.χ. αμνησία – αμνηστία

Τονικά παρώνυμα ονομάζουμε τα παρώνυμα που διαφέρουν ως προς τον τόνο.

π.χ. ξέρω, ξερό

3 Σημωθηματικές ασκήσεις αυτενέργειας

ΑΣΚΗΣΗ 1

Στις παρακάτω περιόδους να συμπληρωθούν τα κενά με συνδέσμους, λέξεις ή εκφράσεις που να δηλώνουν σκοπό ή αιτία, ώστε να σχηματιστούν δευτερεύουσες προτάσεις.

1. Το ταξίδι δεν έγινε ..... αρρώστησα ξαφνικά.
2. Έτρεχε ..... προλάβει το λεωφορείο.
3. Θα έρθω ..... σε δω στο σπίτι σου.
4. Συνεννοήθηκα με τον τουρίστα ..... ήξερα τη γλώσσα του.

ΑΣΚΗΣΗ 2

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις που εισάγονται με το **να** είναι τελικές και ποιες βουλητικές;

1. Δεν πρόκειται να με επηρεάσουν τα λόγια σου.
2. Ντρέπομαι να τον κοιτάξω στα μάτια.
3. Πήγε να φέρει αναψυκτικά για όλους.
4. Μπορώ να τα καταφέρω και μόνος μου.
5. Φόρεσε τη ζακέτα σου να μην κρυώσεις.
6. Τη συνόδευσε να μη χάσει το δρόμο μόνη της.
7. Έφυγε χωρίς να πει λέξη.
8. Δε θυμάμαι να σε έχω γνωρίσει.
9. Κοντεύω να τρελαθώ.
10. Δεν είχε παιδιά να τον γηροκομήσουν.

ΑΣΚΗΣΗ 3

Να αντικαταστήσεις τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς που δηλώνουν αιτία με δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις.

1. Έκλαιγε από τα νεύρα του.

2. Αναβλήθηκε η συναυλία εξαιτίας της βροχής.
3. Το πρόσωπό του έλαμπε από χαρά.
4. Αναγκάστηκε να μεταναστεύσει λόγω της ανεργίας.
5. Τα έφερνε δύσκολα βόλτα λόγω της κακής οικονομικής του κατάστασης.

ΑΣΚΗΣΗ 4

Να αντικαταστήσεις τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς που δηλώνουν σκοπό με δευτερεύουσες τελικές προτάσεις.

1. Πήγε στο εξωτερικό για σπουδές.
2. Ήρθε σπίτι μου για επίσκεψη.
3. Πάλευε για το μεροκάματο.
4. Η αστυνομία πήρε μέτρα για την προστασία των πολιτών.
5. Έδωσε αγώνα για τη ζωή του.

ΑΣΚΗΣΗ 5

Να γράψεις δύο διαφορετικές σημασίες για την καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις.

1. άπειρος .....
2. απορία .....
3. ευθύς .....
4. κόμμα .....
5. γερανός .....

ΑΣΚΗΣΗ 6

Συμπλήρωσε τις φράσεις με την κατάλληλη από τις ομόηχες λέξεις που δίνονται σε παρένθεση.

1. Έκανε ..... για βοήθεια. (έκλυση, έκκληση)
2. Η βροχή που έπεφτε ήταν ..... (ψιλή, ψηλή)
3. Ο στρατιώτης φόρεσε την ..... του. (εξάρτυση, εξάρτηση)
4. Σε ορισμένες περιοχές η ..... απαγορεύεται. (θύρα, θήρα)
5. Ο Πέτρος έχει ..... προς τα γράμματα. (κλίση, κλήση)

ΑΣΚΗΣΗ 7

Να γράφεις τις λέξεις που μοιάζουν στην προφορά με τις παρακάτω λέξεις (παρώνυμα).

1. εγκαθιστώ .....
2. πλέγμα .....
3. σίβος .....
4. φυλή .....
5. ένατος .....

ΑΣΚΗΣΗ 8

Να συμπληρώσεις το τονικό παρώνυμο που λείπει από τις παρακάτω φράσεις.

1. Ήρθε ..... στην τελική κατάταξη. (εκτός, έκτος)
2. Μου έριξε μια ..... όλο νόημα. (ματιά, μάτια)
3. Το σπίτι που αγόρασα έχει καταπληκτική ....., (θέα, θεά)
4. Οι ..... τους ήταν κυρίως οικονομικές. (διάφορες, διαφορές)
5. Ο ..... της συμφωνίας ήταν απαράβατος. (όρος, ορός)

ΑΣΚΗΣΗ 9

Να συμπληρώσεις το ορθογραφικό παρώνυμο που λείπει από τις παρακάτω φράσεις.

1. Όταν ..... θέλω να φάω. (πίνω, πεινώ)
2. Έριξε στον ..... του το σακάκι κι έφυγε. (ώμος, όμως)
3. Η Μαρία είναι ..... κολυμβήτρια. (δεινή, δίνη)
4. Η ..... της φωνής της είχε αισθητά αλλάξει. (χρεία, χροιά)
5. Θέλω να ..... καλούς βαθμούς στο σχολείο. (περνώ, παίρνω)